ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti

№12
2025

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 1404 sahifa,
2-dekabr, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:
Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI
Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),dotsent
Doniyorov S. M. –"Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ
Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:
Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:
• Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
• Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)
Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):
• Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
• Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA CODEРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA

Yangi O‘zbekiston sharoitida ayollar ijtimoiy faolligini oshirishda psixologik motivatsiya va o‘z-o‘zini rivojlantirish strategiyalari 26
Xuseynova Abira Amanovna

Pragmalinguodidactic Principles in Teaching English for Philologist Students and their Application in Intercultural Communication 31
Arzieva Bibi-Sanem Aynazarovna

Metakognitiv ko‘nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan biologiya o‘quv materiallarini loyihalash, joriy etish va samaradorligini baholash 35
Abdurasulova Gulrux Habibullayevna

Oligofreniya holatida neyropsixologik tashxislar qo‘llanilishining umumiy masalalari 40
Akramov Dostonbek Ikromjon o‘g‘li, Xojialiyeva Sarvinoz Elyorjon qizi

Oliy ta’lim muassasalari talabalarida kreativ kompetensiyani rivojlantirish pedagogik muammo sifatida ... 44
Asatova Dildora Aslamovna

Ingliz tili o‘qish ko‘nikmalarini takomillashtirishda autentik manbalarning roli 49
Bekmuratova Nargiza Arislanbayevna

Insultdan keyingi nutqni tiklashda logopedik reabilitatsiya va nevrologik muolajalar integratsiyasi 52
Boltaboyeva Xurshida Sharofiddinovna

The Concept of Symbols in Linguoculturology 56
Hamraqulova Gulandom Sodiq qizi

Buyuk ipak yo‘li xalqlari o‘rtasidagi pedagogik va madaniy aloqalarning vujudga kelishi 59
Mirxalilova Nargiza Akbarovna

Bo‘lajak tarbiyachilarni bolalarni nutqini o‘stirishga bo‘lgan kasbiy-pedagogik tayyorgarligini o‘stirish 63
Mitaliboyeva Dildora

Koxlear implantli bolalarning eshituv–nutqiy faolligini oshirishda differensial yondashuv asosida korreksion-pedagogik ish 66
Nartayeva Shahnoza Yulchibayevna

Fasilitatsion yondashuv asosida kichik maktabgacha yoshdagi bolalarda adaptiv ko‘nikmalarni rivojlantirishning psixologik-pedagogik mexanizmlari 71
Normatova Nilufar Komilovna

Boshlang‘ich sinflarda disgrafiyasi bo‘lgan o‘quvchilarda yozish kompetensiyalarini shakllantirishning ilmiy-nazariy asoslari (XIX–XXI asrlarda) 76
Qaxxorova Saidaxon, Mamarajabova Zulfiya

Raqamli texnologiyalar va onlayn platformalar orqali olimpiya ta’limini rivojlantirish: yoshlar orasida axloqiy va jismoniy madaniyatni oshirish 80
Qodirov Jurabek Mamatsimonovich

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida sun’iy intellekt bilim va savodxonligini rivojlantiradigan innovatsion jismoniy-interaktiv o‘yinlar: pedagogik model 83
Quvonova Nodirabegim Shavkat qizi

“Sab’ai sayyor” asarida qo‘llangan onomastik birliklar haqida mulohazalar 87
Gadayev Oybek Yaxshiboyevich, Ravshanova Sharbatoy Rahmatilla qizi

Ijtimoiy tarmoq shifokorlarining masofaviy konsultatsiyalari shaxs psixikasi va salomatligiga ta’siri 91
Askarova Nargiza Abdivaliyevna, Ravshanova Zarnigor Daminovna

Talabalar ilmiy dunyoqarashini rivojlantirishda innovatsion ta’lim texnologiyalari va interfaol metodlardan foydalanish 95
Satvoldiyev Faxriddin Akbarali o‘g‘li

Innovatsion ta’lim texnologiyalari orqali pedagoglarning kreativligini rivojlantirish 99
Saydullayeva Gulasal Umidjon qizi

Maktabgacha yoshdagi bolalar motorikasini rivojlantirishning standart modeli 102
Sirojiddinova Xamidaxon Xasanboy qizi

Bo‘lajak o‘qituvchilarning shaxslararo munosabat kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari 106
Turg‘unova Gulnoza Muhammadjonovna, Xodjiyeva Mahliyo

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Shaxsdagi mehnat motivatsiyasi samaradorligini ta'minlashga xizmat qiluvchi korrelyatsion bog'liqliklar tahlili 109
Xusanov Samariddin Maxmadaminovich

Auditoriyadan tashqari musiqiy mashg'ulotlarni art-terapiya yordamida tashkil etish asoslari 112
Yarashev Jo'rabek To'rayevich

Формирование творческого мышления школьников на уроках музыки 117
Габдульманова Ильнура Минисламовна

Теоретико-методологические основы коллаборативного обучения, кооперативных подходов и интерактивных педагогических методов 119
Жураева Мафтуна Бахтиёр кизи

Педагогическое колесо как инструмент формирования цифровой компетентности будущих педагогов дошкольного образования 124
Уразова М. Б., Усманова У. Б.

Особенности гражданского воспитания обучающихся в системе "школа–махалля" в Узбекистане 130
Хайдаров Шавкат Шамсиддин угли

Педагогические условия формирования языковой грамотности у учащихся с тяжелыми нарушениями речи 135
Юсупова Зулайхо Бахром кизи

Valeologik tarbiyada o'yin texnologiyalarining ahamiyati 139
Berkinova Charos Islomovna

O'quvchilarda faol fuqarolik kompetensiyasi tushunchasi, mazmuni va shakllanishi 142
Buvorayeva Gulruh Shoikrom qizi

Boshlang'ich ta'limda STEAM yondashuvi asosida o'qitishning didaktik imkoniyatlari 145
Cho'tboyeva Munisxon Eshpo'lat qizi

Tabiatga muhabbat: maktabgacha ta'limda milliy qadriyatlar va o'yinlar orqali ekologik tarbiya 150
Ergasheva Umrinisso Komilovna

Zamonaviy ta'lim – talabalar ijtimoiy intellektini shakllantirsh omilidir 153
Ermatova Gulnoz Pirimovna

O'zbekistonning eng yangi tarixi fanini o'qitishda pedagogik texnologiyaning o'rni 156
Gazibekova Feruza Hakimovna

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining raqamli texnologiyalar muhitida tanqidiy va mustaqil fikrlashini rivojlantirish metodikasi 159
Haydarova Feruza Haydar qizi

Talabalarda ma'naviy-axloqiy fazilatlar va sifatlarni shakllantirish mexanizmi 162
Jumanazarova Dilnoza Umurzaqovna

Maktabgacha yoshdagi bolalarning kasbga bo'lgan qiziqishlarini shakllantirishda interfaol metodlarni qo'llash texnologiyasi 165
Jumayeva Malika Aliyevna

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarda kasbiy-nutq madaniyatini rivojlantirish 168
Lutfetdinova Ra'no Xusnetdinovna

Maktabgacha yoshdagi bolalarda matematik rivojlanishga zamonaviy yondashuvlar va jahon tajribalari 172
Masharipova Barno Erkin qizi, Adilbayeva Dilnoza Adilbay qizi

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida til o'yinlari texnologiyalarining nazariy asoslari 175
Masharipova Dilfuza Muxammatjon qizi

Maktabgacha ta'lim tarbiyachisi pedagogik faoliyatining o'ziga xosligi 178
Muhammadiyeva Feruza Turakulovna

Boshlang'ich sinf o'quvchilarini og'zaki va yozma nutqini rivojlantirishda aksiologik yondashuvdan foydalanish metodikasi 181
Muhiddinova Munira Xayrullayevna

Boshlang'ich ta'lim jarayonida matematika fanini o'qitishda raqamli transformatsiya vositalaridan foydalanishning metodik paradigmasi 184
Narzullayeva Sevara Omonovna

O'qituvchining muloqot madaniyatini shakllantirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari 187
Nizamova Nodira Paxritdinovna

Integrativ yondashuv asosida o'quvchilarning nutqiy kompetentligini rivojlantirishning mazmuniy izohlanishi 191
Oysha Qurbonova, Nodira Abduraimova

Boshlang'ich ta'limda Finlandiya tajribasi 195
Nodira Sherboyeva

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Kutubxonachi kutubxona-axborot xizmati jarayonining yetakchi ishtirokchisi sifatida 198
O'ktam Nosirov

Pedagogik ta'lim transformatsiyasida talabalarning tadqiqotchilik kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyasi 204
Rustamova Shoxista Omonjonovna

Globallashuv sharoitida axborot-psixologik xavfsizlikni shakllantirish masalalari 208
Raxmatjonov Shoxjahon Dilshodbek o'g'li

Talabalarga ingliz tilini o'qitishning zamonaviy innovatsion texnologiyalari 212
Sa'dullayeva Rushana

Boshlang'ich sinf matematika darslarida o'quvchilarning mantiqiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish 215
Saidova Dilbar Erkinovna

Pedagog xodimlarda tolerantlik namoyon bo'lishining determinantlari 218
Sattorova Maxliyo Dilmurod qizi

Kreativ metodlar orqali maktabgacha yoshdagi bolalarda kreativ tafakkur va fikrlashni rivojlantirish 223
Sultonboyeva Baxriniso Ilhomjon qizi

Artpedagogika texnologiyalaridan foydalanib maktabgacha yoshdagi bolalarda dialogik nutqni rivojlantirish metodikasi 226
Xolmatova Fotima Baxtiyor qizi

Boshlang'ich ta'limda yashil kompetensiyalarni shakllantirish yo'nalishlari 229
Yaqubova Shoira Tog'aymuratovna

Emotsional intelektni rivojlantirishning nazariy asoslari 233
Yarmatov Raxmboy Baxramovich

Boshlang'ich ta'limda o'quv veb-saytlari orqali til kompetentligini rivojantirish 239
Zokirova Sohiba Muxtoraliyevna, Muxammadjonova Diyorabonu Muzaffarjon qizi

Языковые изменения в русском языке XXI века: исследование новых слов, сленга, интернет-коммуникации, влияния англицизмов и глобализации на современный русский язык 242
Марупова Дилфуза Давроновна

Oliy ta'limda talabalarning ilmiy-tadqiqot faoliyatining maqsad va vazifalari 247
F. R. Xosilova

Boshlang'ich ta'lim texnologiya darslarida o'quvchilarni tabiiy materiallar bilan ishlashga o'rgatish 251
Kambarov Nodirjon Sattarovich, Nasirjanova Feruzaxon Alixon qizi

Boshlang'ich ta'limda STEAM yondashuvining qo'llanilishi va uning samaradorligi 256
Abdulazizova Yulduz Abdujabbor qizi

Tabiiy fanlarni o'qitishda STEAM yondashuvi asosida kreativlikni rivojlantirish metodikasi 259
Abdullayeva Dilrabo Fayzulla qizi

Umumta'lim maktablarida o'quvchilarda shaxs ma'naviy qiyofasini shakllantirishning zamonaviy pedagogik texnologiyalari 262
Aliyeva Zuxra Tursunboyevna

Yosh avlodni madaniy-tarixiy yondashuv asosida tarbiyalashda madaniy-ma'rifiy muassasalarning o'rni 265
Aripov Shokirjon Olimovich

Ta'limda yangi texnologiya: 4K modeli va uni amalga oshirish yo'llari 268
Avliyoqulova Nasiba Choriyevna

Badiiy-tarixiy materiallarni ta'lim jarayoniga integratsiyalashning metodologik asoslari 272
Baratov Baxtiyorjon Qodirovich

Bolaning maktabgacha ta'lim tashkilotiga moslashishida o'yinning roli 275
Barno Masharipova Erkin qizi, Zuhrobova Mahliyo Abdulatif qizi

Boshlang'ich sinf o'qish savodxonligi darslarida integrativ yondoshuvdan foydalanish texnologiyasi 278
Ernazarova Laylo Abdusaitovna, Saidahmadova Gulrux Farrux qizi

Bo'lajak tarbiyachilarda metarefleksiv fikrlashni rivojlantirishning psixologik-pedagogik asoslari 284
Ismailova Nilufar Isroildjanovna

Semantic and Cross-Cultural Features of Food-Based Idioms in Karakalpak and English Languages 289
Jiemuratova Gulistan Koshkinbaevna

Filolog talabalarida mustaqil fikrlash va qaror qabul qilishni rivojlantirishda metakognitiv yondashuvlarning didaktik mexanizmlari 292
Jo'rayeva Dilnoza Ro'zimat qizi

Rivojlantiruvchi sohalar kompetensiyalariga integratsion yondashuv asosida maktabgacha yoshdagi bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash texnologiyasini rivojlantirish 296
Jo'rayeva Zilola Sayfiddin qizi

Psixologlar kasbiy komponentlarini rivojlantirishda matematik usullardan foydalanishning o'ziga xos xususiyatlari 302
Kuziyeva Dilnura Dilmurotovna

O'zbekiston metodik maktabida sotsiolingvistik kompetensiyani shakllantirish bo'yicha olib borilgan ilmiy tadqiqotlar tahlili 306
Madaminova Gulzira Gulamkadirovna

Maxsus pedagogika fanlarini o'qitishning nazariy-metodik asoslari 313
Maqsudova Nodira Alijonovna

Maktabgacha yoshdagi bolalarda metakognitiv ko'nikmalarni rivojlantirishda ertakterapiya texnologiyalaridan foydalanish metodikasi 317
Muxiddinova Dilfuza Sherdor qizi

Nutq madaniyatini shakllantirishda o'qituvchi nutqining roli 320
N. Q. Olimova

Boshlang'ich ta'lim jarayonida matematika fanini o'qitishda raqamli transformatsiya vositalaridan foydalanishning metodik paradigmasi 323
Narzullayeva Sevara Omonovna

O'quvchilarda ekologik madaniyatni shakllantirish metodikasi 326
Normirzayeva Maftunaxon Ilyosjon qizi

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tadqiqot faoliyatini rivojlantirishda intensiv ta'lim texnologiyalarining metodik asoslari 329
Olloqulova Farzona Umedillayevna

Maktabgacha ta'lim yoshidagi giperaktiv bolalar bilan ishlashda pedagogik kompetentligini oshirish metodikasi 332
Raimqulova Sojida Abdusaid qizi

Talabalarning tadqiqotchilik kompetensiyalarini shakllantirishning nazariy asoslari 335
Rustamova Shoxista Omonjonovna

Inklyuziv ta'limni tashkil etishning xorijiy pedagogik amaliyotdagi modellari 339
Sultonova Zarina Uchqun qizi

Xalq pedagogikasida ertaklarning tarbiyaviy va ma'naviy-ma'rifiy ahamiyati: ma'naviy begonalashuvga qarshi tarbiyaviy omil sifatida 343
To'xtasinova Farida Davlatali qizi

B1 darajadagi talabalar uchun xorijiy tilni o'qitishda audiovizual texnologiyalar yordamida ta'lim samaradorligini oshirishning metodik asoslari 347
Toshpulatova Shaxsanam Xolmurodovna

Kontekstli ta'lim va uning boshlang'ich ta'lim matematikasidagi ahamiyati haqida 350
Umarova Nigora Alisherovna

Oiladagi psixologik muhitning o'spirinlarda to'liqsizlik kompleksi shakllanishiga ta'siri 353
Xalmuratova Dilorom Abdikarimovna

Ta'limda faktcheking: misinformatsiya va dizinformatsiyaga qarshi kurashishning pedagogik asoslari 356
Xidirova Maftuna Ilhom qizi

Maktab o'quvchilarini falsafiy va dunyoqarashga tayyorlash omillari 362
Xo'shboqova Farida Komiljon qizi

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida nutq faoliyatini rivojlantirishning lingokognitiv asoslari 370
Xusanova Gulruxsor To'lqin qizi, Aliyeva Muhlisa Baxodir qizi

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining nutqiy kompetensiyasini oshirish 374
Zokirova Sohibaxon Muxtaraliyevna, Erkinova Nazokatxon Anvarjon qizi

Эффективность занятий кроссфитом в повышении уровня общей физической подготовленности слушателей института повышения квалификации МВД Республики Узбекистан 377
Албеков Шокир Адилбекович

Роль торговых и кочевых маршрутов в формировании лингвокультурных заимствований между Хорезмом и Южной Сибирью 381
Сатымова Светлана Сатымовна

Использование искусственного интеллекта в обучении русскому языку как иностранному: проблемы и решения 385
Ташева Дилором Салимовна

Проблемы использования коммуникативного метода в преподавании русского языка студентам 389
Тоджибоева Наргиза Джумабоевна

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Maktab–oila–mahalla hamkorligining qizlar ijtimoiy faolligini oshirishga ta'siri 393
Abdurazoqova Marg'uba Muxammad qizi

Ta'lim tizimida musiqiy madaniyatni takomillashtirshning metodologik imkoniyatlari 397
Asqarova Xurshida A'zamjon qizi

Maktab biologiya kursini o'qitishda dars va darsdan tashqari mashg'ulotlarning o'zaro bog'liqligi asosida metodologik savodxonlikni shakllantirish 404
Azimov Bekjon Ibrohimjon o'g'li

Oliy ta'lim tizimida iqtidorli talabalar bilan ishlash samaradorligini ta'minlash usullari 407
Delov To'lqin Erkinovich

Boshlang'ich sinf o'quvchilarni badiiy asarlarni janriy xususiyatlariga ko'ra izohli o'qishga o'rgatish 410
Gulmira Abdullayeva

O'zbekiston bokschilarining dunyo reytingida yetakchi o'rinlarni egallashining asosiy omillari 413
Insapov Ismoil Tuychialiyevich

Improving Learners' Engagement Through Game-Based Techniques in Language Education 416
Ismailova Ma'rifat Bakhrambek kizi

STEAM yondashuvi boshlang'ich ta'limda ijodiy fikrlashni rivojlantirishning zamonaviy kaliti sifatida 421
Jo'rayeva Nasiba Komil qizi

O'quvchilarni milliy qadriyatlar asosida tarbiyalashning ijtimoiylashuvi 426
Jo'rayeva Sayyora Vahobjon qizi

O'smirlarda xarakter aksentuatsiyasining o'ziga bo'lgan ishonch rivojlanishiga ta'sirining psixologik xususiyatlari 429
Jurayev Xaydarjon Odilboyevich

O'spirinlarda agressiv xulqga ta'sir qiluvchi omillar 433
Konratbayeva Ayjamal Bazarbayevna

Rus va o'zbek tillarida chorvachilik terminlarining qiyosiy tahlili 436
Kurbanova Guzal Abduraximovna

Texnologiya darslarida murakkab mexanizmlarni o'qitishning zamonaviy usullari 441
Mamadaliyev Furqat Xolmamatovich

Umumta'lim maktab o'qituvchilarining sun'iy intelekt texnologiyalaridan foydalanish madaniyatini shakllantirish usullari 446
Mamatova Fazilat Ixtiyorovna, Xolmirzayeva Zebo Ravshan qizi

Nutqda badiiy tasviriy vositalardan foydalanish yo'llari 450
Murodova Farangis G'anisherovna

Kichik yoshdagi o'quvchilarning yozma savodxonligini oshirish yo'llari 454
N. Abduvaliyeva, M. Odinajonova

Kichik maktab yoshidagi nutqida nuqsoni bo'lgan bolalar shaxslararo munosabatini korreksiyalashda ertak terapiyasidan foydalanish 458
Nig'matova Nodirabegim Lutfillo qizi

Boshlang'ich sinf matematika darslarida o'quvchilarning mantiqiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish 463
O'rinova Ro'zigul Jumanazar qizi

Voleybol o'yinida blok qo'yish texnikasini o'rgatishda yangi pedagogik yondashuvlar 467
Qambarov Kozimjon

Texnik yo'nalishda tahsil olayotgan talabalarga ingliz tilini o'qitishning yangi texnologiyalari 472
Babayeva Gulnozaxon Latibjonovna

Maktabgacha ta'lim sifatini oshirishda pedagog malakasining roli 481
Davlatova Dildora Nuriddinovna

Talabalarda sog'lom turmush tarzini rivojlantirishning pedagogik tamoyillari 485
Davronov Nurzod Ismoilovich

Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalar: toifalari va tasniflash mezonlari 490
Djurayeva Sohiba Barat qizi

Blum taksonomiyasiga asoslanib boshlang'ich sinf o'quvchilarining og'zaki va yozma nutqini rivojlantirish usullari 495
Husenova Aziza Sharipovna

Tabiiy fan darslari jarayonida o'quvchilarda loyihaviy ishlarni tashkil etish ko'nikmasini shakllantirish 498
Matniyazova Diyora Jumanazarovna

Boshlang'ich ta'limni modernizatsiya qilishning asosiy yo'nalishlari: innovatsion taraqqiyot, metodik yangiliklar va istiqbollari 501
Nazarova Mohigul Akmalovna, Asatova Mashhura Asomiddin qizi

Kasbiy pedagogikani shakllantirish va rivojlantirish masalalari 506
Sanaqulov Xamroqul Rizaqulovich
O‘qituvchining shaxsiy fazilatlari va suggestiv kompetentligining o‘zaro bog‘liqligi 513
Shermatova Manzura Ikromjanovna
Tez qalamchizgilarda innovatsion texnologiyalarni qo‘llash tajribasi 518
Suyunov Navro‘z Alisher o‘g‘li
Kognitiv tilshunoslik asosida boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining nutqini rivojlantirish 523
Teshabiyev Dilmurod Raxmadjonovich, Madazimova Muxlisa Abdurashid qizi
Kombinatorik masalalar asosida ijodiy topshiriqlarni tuzish va ularning o‘quvchilarga ta’siri 526
Toshboyeva Saida Rahmonberdiyevna, Yusupova Latofat Abduqodir qizi
Linguodidactic Foundations for Enhancing Professional Competence in Practice-Oriented Language Education 530
Uktamova Navruza Botir qizi
Audiovizual usul qo‘llanilganda o‘quvchilarning til ko‘nikmalaridagi o‘zgarishlarni baholash 535
Umarov Aziz Avazovich
Ona tili – ART texnologiya va kreativlik fanida so‘z san’atining omili sifatida 540
X. Sanaqulov, Sh. Nurmatova
Etnopedagogik yondashuvning boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida ijtimoiylashuv jarayoniga ta’siri 543
Xamroqulova Xilola Qosimjon qizi
Ajdodlarimiz o‘gitlari asosida o‘quvchi-yoshlarda axloqiy sifatlarni shakllantirish texnologiyasi 547
Xatamova Nilufar Xaydarovna
Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida kreativ o‘qish madaniyatini rivojlantirishda generativ sun’iy intellekt texnologiyalarining didaktik imkoniyatlari 550
Xayitova Firuza Abdullayevna
Rivojlangan mamlakatlarda maktabgacha ta’limning mazmuni va tarixiy taraqqiyoti 554
Yoziyeva Umida Lutfullayevna
O‘quv vaziyatlarini loyihalash orqali talabalar o‘quv faolligini oshirish 558
Zakirova Dilfuza Sayidolimovna
O‘quvchilar orasida jismoniy faollikni oshirish uchun yangi ilmiy yondashuvlar 561
Zaynobidinov Dilshodbek Qobilovich
Активные методы обучения как коммуникационная основа современного урока 566
Ахмедова Мукаддас Ходиматовна
Инклюзия как путь к равным возможностям: развитие системы образования Узбекистана 570
Баротова Шохсанам Бахтиёр кизи, Мауш Ребия Джамшедовна, Мурадова Дилфуза Махмудовна
“Qurilish konstruksiyalari” fanini o‘qitishda kasbiy-amaliy kompetentlikni rivojlantirish 576
No‘manova Soxiba Ergashboyevna
Креативный педагогический подход в музыкально-теоретических и практических занятиях по искусству макома 582
Нурматова Фируза Муминовна
Система упражнений по методике обучения средствам речевой выразительности узбекского языка 587
Фаттахова Д. А.
Oliy ta’limda kompetensiyaga asoslangan o‘qitish modellari 592
Ernazarov Alisher Ergashevich, Chinqulova Gulmehra
The Concept of Symbols in Linguoculturology 598
Hamraqulova Gulandom Sodiq qizi
Raqamli o‘yinlarga (mobile games) qaramlikning kognitiv samaradorlikka salbiy ta’siri 601
Turamov Muhammadzohid Rustamjon o‘g‘li
OTM talabalarini vatanparvarlik ruhida tarbiyalash asosida ilmiy tadqiqot ishlariga yo‘naltirishning zamonaviy metodlari 605
Sobirov Zahriddin Sadriddinovich
Boshlang‘ich sinflarda o‘quvchilarda kiryativlikni rivojlantirish 609
Qo‘chqarov Mirzavali Qo‘zibayevich
Maktabgacha ta’lim muassasalari tarbiyalanuvchilarining axloqiy tarbiyasini shakllantirish 613
Yaqubova Dinora Bahodirovna
Zamonaviy ta’lim tizimida AR (Augmented Reality) texnologiyalarining qo‘llanilishi 617
Abdumo‘minov Burxonjon Sunnatillo o‘g‘li

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

The Role of Psychological Support in the Formation of Students' Socio-Emotional Competence in Preschool Education 622
Kamoldinova Diyora Jaloliddin qizi

Raqamli ta'lim muhitida o'quvchilarning mantiqiy tafakkurini rivojlantirish metodikasi 626
Xudoynazarova Moxira Xakimovna

Zamonaviy ta'lim jarayonida talabalarda tanqidiy fikrlash qobiliyatini metodlar orqali rivojlantirish 629
Ro'zmetov Ravshan Sharipbayevich

Bo'lajak tarbiyachilarda muloqot madaniyatini tarbiyalash 633
Uljayeva Sevara Abdirazzoqovna

Kompetensiyaviy yondashuvga asoslangan zamonaviy darsliklar tuzilishi va mazmuni 638
Po'latova Marjona Inomjon qizi

STEAM ta'lim texnologiyasini maktabgacha ta'limida qo'llash bo'yicha xorijiy tajribalar 643
Saidova Nigora Olimovna, Pirmatova Zaynabxon Elmurod qizi

Raqamli texnologiyalar vositasida bo'lajak tarbiyachilarning pedagogik muloqot madaniyatini rivojlantirish 646
Ergasheva Sunbula Baxtiyor qizi

O'quvchilarda ijtimoiy tarmoqlarga qaramlikning shakllanishi va uning dolzarb muammolari 650
Gapparova Mastona Safaraliyevna

Adabiyot darslarini o'qitishda 5E modelidan foydalanish 654
Abdiraupova Zarnigor Abdinabi qizi

Oliy ta'limda kompetensiyaga asoslangan o'qitish modellari 657
Ernazarov Alisher Ergashovich, Chinqulova Gulmehra

Traditional Techniques and Modern Approaches in the Production of National Costumes 665
Jabborova Dilshoda Xolmamat qizi

Pedagogik platformalar va kognitiv-didaktik yondashuvlar integratsiyasi yordamida talabalarning kasbiy tayyorgarlik tizimini yangi bosqichga olib chiqish 668
Raxmonov Omadjon Mamasidiq o'g'li

Aqli zaif o'quvchilarda disgrafiyani bartaraf etishda assistiv texnologiyalarning ahamiyati 672
Usmonov Umid Allayorivich

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tayanch hayotiy kompetensiyalarni shakllantirish 676
Adizova Nigora Baxtiyorovna, Akbarova Sarvinoz Sadriddinovna

Tadqiqotchilik kompetentligi pedagogik muammo sifatida 681
Ergashev Nozim Nabiyevich

Teaching Reading to Young Learners: Essential Principles for Primary School Teachers 684
Toshtanova Maftuna Xamidjon qizi

Tarmoq qurilmalari va tizimlarini boshqarish modulini o'qitish orqali o'quvchilarni kasbiy faoliyatga tayyorlash 687
Karimova Charos Abduhalim qizi

Maktabgacha yoshdagi bolalarda og'zaki nutq rivojlanishining psixolingvistik asoslari 691
Musayeva Nafisa Kudratovna, Muxammadova Saodat Muzaffar qizi

"Kasbiy ma'naviyat" fani bo'lajak pedagoglarda ma'naviy-axloqiy kompetensiyalarni intensiv rivojlantirish omili 695
Ismoilov Yoqubjon Quchqarboyevich

Yapon tilini o'rgatishda talabalarning gapirish ko'nikmasini rivojlantirish: tamoyillar, bosqichlar va innovatsion usullar 699
Baqoyev Navro'zjon Abdullo o'g'li

Texnologik ta'lim jarayonida ixtirochilik va loyihalashtirish kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik asoslari 705
Zokirova Nargiza Akbarjonovna

Bo'lajak pedagoglarda kasbiy kompetentlikni shakllantirishning psixologik asoslari 710
Eshnazarova Farida Jo'raqulovna

Ta'lim islohotlari sharoitida genderga yo'naltirilgan ta'limni tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari 714
Yaxyayeva Sojida Abduraximovna

Ko'rsatish olmoshlarining vazifaviy uslublarda qo'llanilishi 718
Berdiyeva Malika

Nazorat turlari orqali o'quvchilarning savodxonlik kompensatsiyasini shakllantirish 721
Xoldarova Irodaxon Valijonovna, Jo'rayeva Shodiya Kenjaali qizi

Zamonaviy boshlang'ich ta'limni modernizatsiya qilish sharoitida o'quvchilarda lug'atlar bilan ishlash kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi 726
Buvajonova Mohiraxon Usmonali qizi

Boshlang'ich ta'limni modernizatsiya qilishning asosiy yo'nalishlari: innovatsion taraqqiyot, metodik yangiliklar va istiqbollari 731
Nazarova Mohigul Akmalovna

Maktab va pedagogika institutlari o'rtasida amaliyotga yo'naltirilgan dual ta'lim modelini takomillashtirish: muammolar va yechimlar 736
Arabova Muxiba Bazarovna

Помощь советского государства в подготовке кадров для арабских государств 740
Хомидова Камола

Место Узбекистана в развитии культурной сферы Советского союза во второй половине XX века .. 744
Бекназаров Собиржон

Toshkent xalqaro kinofestivallarining Arab davlatlari va Afrika mamlakatlari kinosan'atida tutgan o'rni 748
Sharifov Shoxjaxon To'lqinjon o'g'li

Ekonometrika fanini o'qitishda sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning nazariy asoslari va istiqbollari 752
Bobonorova Qundizxan Quralbay qizi

O'quvchi faolligini oshirishda jadid maktablari tajribasi va faol ta'lim metodlarining integrativ qo'llanilishi .. 759
Bobonazarov Orif Abrayqulovich

Влияние гендерной лингвистики на развитие психолингвистических исследований в Узбекистане .. 764
Мусаева Елена Казимовна

Psixik rivojlanishni tashxislashda psixofiziologik usullardan foydalanish samaradorligi 767
Sh. L. Rahmonova

Boshlang'ich sinf matematika darslarida o'quvchilarning mantiqiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish 770
Saidova Dilbar Erkinovna

Ingliz tili o'qitishda integrativ (CLIL) texnologiyasining boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun mos modellarini ishlab chiqish 773
Xakimova Xosiyat Jurayevna

Rivojlangan mamlakatlar ta'lim tizimida talabalarni kasbiy faoliyatga tayyorlashda sun'iy intellektdan foydalanish usullari 776
Mirzayeva Faroxat Odiljonovna, Odiljonova Shoxsanam Abdug'appor qizi

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida jismoniy sifatlarni rivojlantirishda innovatsion o'yin metodlarining ahamiyati 785
Ikromov Ilxom Muxamadraximovich

Tabiat tasvirining adabiy janrlarga ko'ra o'ziga xosliklari 790
Fozilova Mohigul Farxodovna

Методические подходы к развитию прагматической компетентности старшеклассников на основе чтения аутентичных материалов 794
Исаматдинова Машхура Икромжон кизи

O'zbek tilida "zahar" konseptining leksik-semantik va pragmatik xususiyatlari 799
Shokirov Sherali Ibrohimovich, Baxramov Xabibillo Sadikovich

Integrativ modulli o'qitish tizimi samaradorligining miqdoriy va sifat tahlili 803
Nurmanova Nazira

Sog'lom turmush tarzi ko'nikmalarini shakllantirishda STEAM ta'lim texnologiyalaridan foydalanishning ahamiyati 807
Toshova Shaxnoza Tojinorovna

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining boshlang'ich sinf o'quvchilariga harakatga doir masalalarni klaster metodida o'rgatish 811
Badalov Dilmurod Abdixalilovich

Ona tili darslarida o'quv lug'atlaridan foydalanishning o'quvchilarning og'zaki nutq kompetensiyasini rivojlantirishdagi didaktik asoslari 817
Ahmedova Adiba Ulug'bek qizi

Philosophical Aspects and Analysis of the Regularities of the Formation of Geo-Economic Thinking 822
Ubaydullayev Islomjon Abdullayevich

Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarini sun'iy intellekt texnologiyalaridan samarali foydalanishga tayyorlashning pedagogik asoslari 826
Xudayqulova Fazilat Bo'riyevna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Boshlang'ich ta'lim va tarbiya jarayonida o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini shakllantirishda ommaviy axborot vositalarining (Media/Mass Communication) roli 831
Bo'ronova Dilrabo Ne'matullayevna

Inkluziv maktab sharoitida kichik maktab yoshidagi bolalarda ijtimoiy-perseptiv tajribani shakllantirish 835
Karimova Zulfiya Abduraxmanovna

TEACCH konsepsiyasi – autizm va kommunikativ buzilishlari bo'lgan bolalarni davolash va o'qitish dasturi 839
Murodova Sarvigul Raxim qizi

Модернизация кадровой политики дошкольных учреждений через инновационные мониторинговые механизмы 843
Ким Нигора Каримовна

Bo'lajak tarbiya fani o'qituvchilarining metodik kompetentligini ergonomik yondashuv asosida rivojlantirish 847
Usmonova Xafiza

Pedagogik improvizatsiya asosida talabalar o'quv faoliyatini rivojlantirishning pedagogik strategiyalari 852
Ergasheva Muhayyoxon G'anijonovna

Talabalar orasida ilmiy-pedagogik tadqiqotlarni tashkil etish va o'tkazish 857
Nurmatova Madina Odiljon qizi, Qo'shoqova Farangiz Azizbek qizi

O'quvchi-yoshlarni oilaga nisbatan ma'naviy-axloqiy va qadriyatli munosabatlarga tayyorlash – ijtimoiy-pedagogik zaruriyat sifatida 861
Xaydarov Oxunjon Murodjonovich

Talabalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda mustaqil ta'limning ilmiy-metodik ahamiyati 866
B. Normamatova

Talabalarda pedagogik e'tiqodni shakllantirishning variativ modeli va uning asosiy komponentlari 869
Bahranova Hulkar Bahran qizi

Konvensial yondashuv asosida talabalarni mustaqil ta'lim olish samaradorligining didaktik imkoniyatlarini rivojlantirish 872
Berdiyev Bahodir Ravshanovich

Kontekstli yondashuvga asoslangan o'quv-ijodiy faoliyatning turlari 875
Botirova Zilola Nodirovna

Raqamli texnologiyalar vositasida bo'lajak tarbiyachilarning pedagogik muloqot madaniyatini rivojlantirish 878
Ergasheva Sunbula Baxtiyor qizi

Boshlang'ich sinflarida ta'lim o'quvchilarga sonlar haqida ma'lumot berish 882
Hakimova Zulfizar Umrzoq qizi

Biologiya ta'limida elektron ta'lim (E-Learning) va aralash ta'lim (Blended Learning) texnologiyalarining samaradorligini tahlil qilish 886
Kozimov Akbarjon A'zamjon o'g'li

Alisher Navoiy asarlarida ma'naviy-axloqiy tarbiyaga oid fikrlari tahlili 891
M. Ibragimova

Integratsiyalashgan dars ta'limiy faoliyat samaradaorligini ta'minlovchi muhim omil sifatida 894
Mahmatqulova Xosiyat Bobomurod qizi

Tarbiyalanuvchilarni xalq og'zaki ijodi namunalari asosida ma'naviy-axloqiy tarbiyalashning mazmunini ochib berish 897
Murodillayeva Durdona Dilmurodovna

Sun'iy intellekt davrida bolalar adabiyoti: raqamli qahramonlar, interaktiv ertaklar va bolaning ijodiy tafakkuri rivoji 900
Normurodova Nigora Abdusattorovna, Sharipova Iroda Rashid qizi

Qadimgi va o'rta asr mutafakkirlarining matematika fanining shakllanishi va rivojlanishidagi o'rni 903
Quvvatova Ozoda Gulbek qizi

Shaxs xolistik rivojlanishi – psixologik-pedagogik muammo sifatida 906
Rashidova Xurriyat Sulaymonova

Bolalarda elementar matematik tasavvurlarni shakllantirishning psixologik-pedagogik asoslari 908
Ravshanova Kamola Toxirovna

Matematikaga rivojiga ulkan hissa qo'shgan olimlar 911
To'rayeva Kamola Vosidjon qizi

Umumiy o'rta ta'limda mexanika masalalarini yechish metodikasi va o'qitish jarayonining didaktik asoslari 914
Toxirova Maxfuzaxon Otaqo'ziyevna

Bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachi-pedagogalarining kasbiy-axloqiy kompetentligini rivojlantirish 916
Xabibullayeva Sayyoraxon Maxamadali qizi

TRIZ va kreativ pedagogika: boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy muammolarni hal qilish qobiliyatini rivojlantirish 919
Ortiqova Zulfiya Nurmaxammatovna, Fayzullayeva Nazokat Uchqunovna

Maktab ta'limi uchun mobil ilova yaratishda MIT APP inventor platformasidan foydalanish 922
Tangirov Xurram Ergashevich, Xo'jamqulova Dilso'z Bahodir qizi

Pedagogical Methods for Improving Students' Creative Thinking as they Learn 927
Akhmedov Alisher Astanovich, Yarmuhamedov Nabijon

Implementation Outcomes and Development Prospects of the Social And Legal Club in the Secondary Vocational Education System as a Tool for Delivering Social Services 932
Makhmudova Ugiloy Baxtiyarovna

Educational Physics Experiments: Methods and Didactic Strategies for Developing Critical Thinking in Students 935
Chakkanov Fakxriddin Xusanovich

Current Research and Suggestions on The Impact of Physical Activity on Adolescents' Mental Health 938
Irgashev Shokhrukh Khasanovich

Maktabgacha ta'lim tashkilotida tarbiyachi shaxsiga qo'yiladigan zamonaviy pedagogik talablar 941
Gaziyeva Nigora shamsiddinovna, Abdiraxmonova Nilufar Muxiddinovna

Eshituv va fonematik idrokni rivojlantirishda neyropsixologik o'yin usullari 945
Lutfullayeva Sadoqat Muzaffar qizi, Axmedova Zuxra Mirzabekovna

Metodlarning turlari va nazariy asoslari 948
Murodova Durdona Rayimjon qizi, Ashurova Hulkaroy Ma'rufjon qizi

Bo'lajak biologiya o'qituvchilarining tizimli tafakkurini rivojlantirishda innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash samaradorligini aniqlash: pedagogik tajriba-sinov natijalari va matematik-statistik tahlil 952
Mustafaqulova Dildora Ismatullayevna

Raqamli texnologiya ta'limga imkoniyatmi yoki xavf? 960
Otanazarova Mehriniso Abdusharif qizi

Zamonaviy sharoitlarda ma'naviy-ma'rifiy ishlarni olib borish uslubiyoti va unga qo'yilayotgan talablar 963
Ortiqova Nargiza Akramovna, Suvonqulova Muxabbat Otamurot qizi

Interactive Grammar Learning Methods and their Significance for Non-Philological Education Students . 969
Almatova Umida Islomovna

Berilganlar bazasi konsepsiyalarining evolyutsiyasi va zamonaviy rivojlanish bosqichlari 975
Nosirova Shohista Elmurodovna

Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda milliy g'urur hissini shakllantirishda tarbiyachining pedagogik ahamiyati 980
Kadirova Shaxnoza Xudoyberdiyevna

Autentik matnlar orqali o'quvchilarda o'qishga motivatsiya shakllantirish 987
Usmonova Gulhumor Qo'ldashboy qizi

Zamonaviy ta'lim tizimida "Aralash ta'lim (Blended Learning)" texnologiyasining joriy etilishi 991
Sh. D. Ablakulov

Ko'paytirish amalini o'rgatishga zamonaviy yondashuv (suv vositasida) 995
Ismoilov Bobur Toxirovich

WEB dasturlash fanining ahamiyati va rivojlanish tendensiyalari 1000
Ovxunov Iqboljon Abdunabiyevich, Abdullayev Javohirbek Zokirjon o'g'li

Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarida metakognitiv kompetentlikni rivojlantirishning nazariy-metodik xususiyatlari 1005
Sattorova Go'zalxon Mamadaminovna

Reflective Technologies of Development of Sanogen Thinking in Students 1010
Ismailov Murodulla Kahramonovich

Tinglab tushunish ko'nikmasini rivojlantiruvchi o'quv topshiriqlarini takomillashtirishning pedagogik-psixologik asoslari 1014
Avazova Farangiz Ixtiyor qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Surxon adabiy maktabi: Usmon Azim va Shafoat Rahmatulla Termiziy ijodi 1022
Xolboyeva Dilafruz Xayrulla qizi

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy mazmundagi masalalar asosida ijodiy fikrlash kompetensiyasini rivojlantirish 1026
Ahmadjonova Intizor Iqboljon qizi, Dehqonova Mahliyo Shuhrat qizi

Tarbiyalanuvchilarda miqdor va son tushunchalariga doir ta'limiy o'yin faoliyatlari jarayonida ixtiyoriy diqqatini shakllantirish 1030
Quysinova Shahlo Nasim qizi

Alaliyali bolalar bilan logopedik ishning tizimli yondashuvi 1035
Irkinova Irodaxon Temirovna

Raqamli texnologiyalar yordamida o'quvchilarni eshitish va talaffuzga paralel ravishda rivojlantirish: integratsiyalashgan yondashuv 1040
Raximova Mahliyo Xasanboy qizi

Gender xususiyatlarning ijtimoiy shartlangan ko'rinishlari 1043
Yulduzxon Mirzaaxmedova

Oliy ta'limda muhandislik fizikasi fanini o'qitishning didaktik imkoniyatlarini takomillashtirish 1047
Butayeva Nargiza Buriboyovna

Bo'lajak o'qituvchilarning kreativ kompetentligini integrativ yondashuv asosida shakllantirish modeli 1051
Askarova Zilolaxon Nurmuhamadovna

Sun'iy intellekt asosida ta'limni individuallashtirishning pedagogik asoslari 1055
Abdullayev Alibek Qodiraliyevich, Toxirova Muattarxon Isroil qizi

Matematik fizika tenglamalari fanini o'qitishda yuqori tartibli differensial tenglamalar bo'limining o'rni va ahamiyati 1060
Murzambetova Mexriban Begdullayevna

Boshlang'ich sinf o'quvchilari tarbiyasida ota-onalar bilan hamkorlikni tashkil etish metodikasi 1064
Fayziyeva Madinabonu Sohibjon qizi

O'tkir Hoshimovning realistik xarakter yaratish mahorati 1070
Nortojiyev Muxammad

Bolalar adabiyoti asarlarini tahlil qilishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning imkoniyatlari 1073
Xujamqulova Iroda Faxriddinovna

O'quv jarayoni ishtirokchilari o'rtasidagi o'zaro munosabatlarning bolalarda bilish faolligini rivojlantirishdagi ahamiyati 1078
Achilov Obid Muzrobovich

Maktab o'quvchilarida mustaqil ta'limni tashkil etish, o'tkazish va baholash metodikasi 1083
Musayeva Gulnoza Yo'ldosh qizi

Bo'lg'usi pedagoglarda estetik kompetensiyani rivojlantirish pedagogik muammo sifatida 1087
Bozorova O'g'iloy Komilovna

"Teskari teorema" innovatsion pedagogik texnologiyasi 1093
Yandasheva Sevara Ne'matjonovna

Technologies for Forming Students' Communicative Competence Based on Interdisciplinary Integration 1096
Umida Eshmirzayevna Mamatkulova

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida mantiqiy va ijodiy fikrlashni rivojlantirishda elementar matematikaning o'rni 1101
Djuraboyev Maqsudbek Karimbek o'g'li, Badridinov Nusratbek Xusniddin o'g'li

Zamonaviy muhandisni tayyorlash texnologiyasi – kasbiy kompetentlikni shakllantirish imperativi sifatida 1105
Axmedova Aziza Shokir qizi

Yengil atletika sportchilarida yadro itqitish harakati biomexanik ko'rsatkichlarining texnik samaradorlikka ta'siri 1110
Djabbarov Axror Islomovich

Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining sun'iy intellektdan foydalanish kompetensiyasini shakllantirish 1114
Artikova Nargiz Shuxratovna

O'quvchilarni tayanch hayotiy kompetensiyalar orqali iqtisodiy bilimlarini shakllantirish 1118
Adizova Nigora Baxtiyorovna, Sayfullayeva Dilnoza Amrullayevna

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodkorlik qobiliyatini rivojlantirishda interfaol ta'lim metodlarining pedagogik samaradorligi 1123
Ortiqova Zulfiya Nurmaxamatovna, Oripova Shaxzodaxon Otamurod qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Integrativ yondashuv asosida bo‘lajak pedagoglarni ma’naviy tarbiya faoliyatiga tayyorlashning pedagogik mexanizmlari 1127
Rahmatjonzoda Ahrorjon Ahmad o‘g‘li

Ta’lim transformatsiyasi sharoitida bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish pedagogik muammo sifatida 1130
Beknazarova Muxlisa O‘tkir qizi

Maktabgacha yoshdagi bolalarni maktab ta’limiga tayyorlashda oila va maktab hamkorligi 1135
Mamadaliyeva Gavxarxon Asiljonovna

Pedagogik amaliyotda pedagogik mahoratni rivojlantirishning nazariy–amaliy asoslari 1139
Yunusova Feruza Maxamadolim qizi

O‘quvchilarda milliy xarakter xususiyatlarini rivojlantirishning pedagogik aspektlari 1143
Hasanova Gulmira Hoshimjanovna

Maktab yoshidagi o‘quvchilarga she’riy asarlarni o‘qitishga doir ayrim metodlar (O. Matjonning “Orolga yordam” she’ri asosida) 1147
Alxiyeva Sitora Raximqul qizi

Sport travmalaridan keyingi reabilitatsiyada jismoniy tarbiya vositalaridan foydalanishning nazariy va amaliy asoslari 1150
Begimqulov Oltiboy Jo‘rayevich

Demografik vaziyatning mohiyati va tarkibi 1155
Bomurodov Sanjar Bekmurodovich

Problems of Developing the Terminology System of the Uzbek Language 1159
Dilnoza Yuldasheva Bekmurodovna

Tarbiya darslarida guruh va jamoaviy o‘yinlar orqali muloqot madaniyatini shakllantirish 1163
Menlibayeva Azima Oralbayevna

Raqamlashtirilgan ta’limda talabalarni tanqidiy fikrlash asosida kommunikativ kompetentligini rivojlantirish texnologiyalari 1166
Nuritdinova Xurshida Narpulatovna

Raqamli ta’lim vositalarining boshlang‘ich ta’limdagi afzalliklari 1169
Sattorova Mohira

The Importance of Teaching Physics Through Modern Educational Trends 1172
Sharofutdinov Ikboljon Usmonjon ugli

Maktabgacha ta’lim pedagoglarining kasbiy rivojlanishida gender rollar nazariyasining amaliy ahamiyati 1176
Tolipova Noilaxon Nodir qizi

Interfaol metodlar orqali boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida kitobxonlik madaniyatini shakllantirish 1183
Umida Bovanova Abduvahabovna, Bo‘riboyeva Navbahor Faxriddinov

Zamonaviy ilg‘or xorijiy tajribalar asosida qon aylanish tizimi mavzusini o‘qitishning innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo‘llash imkoniyatlari 1186
Xaqberdiyeva Sh. T.

Ingliz tili darslarida kreativlikni oshirishda kuzatiladigan muammolar va ularni yechishga doir pedagogik yondashuvlar 1190
Yusupov Lutfullo Sayitturayevich

Informatika fanini o‘qitishda qo‘llaniladigan innovatsion ta’lim texnologiyalari (“Axborotlarni kodlash” mavzusi misolida) 1194
Temirova Gulbahor G‘ulomovna, Yusupova Nodira Nurdinovna

Boshlang‘ich ta’limda o‘quv veb-saytlari orqali til kompetentligini rivojantirish 1201
Zokirova Sohiba Muxtoraliyevna, Muxammadjonova Diyorabonu Muzaffarjon qizi

Innovatsion ta’lim sharoitida “maktabgacha ta’limda menejment” fanini o‘qitishning didaktik imkoniyatlari 1204
Astanakulova Manzura Buribayevna

Milliy qadriyatlar vositasida o‘quvchilarni chet tili o‘rganish qobiliyatlarini rivojlantirish metodikasi 1209
Toshturdiyeva Xurshida Erkinovna, Elmurodova Dildora Erkinovna

Talabalarda jismoniy sifatlarni rivojlantirishda individual yondashuvning nazariy asoslari 1212
Islomov Eldor Yusupovich

Pedagogik jarayon subyektlarining intellektual imkoniyatlarini diagnostik o‘rganish va korreksiyalash metodikasini takomillashtirish 1215
Sattorova Malikaxon Abdug‘affor qizi

Языковые изменения в русском языке XXI века: исследование новых слов, сленга, интернет-коммуникации, влияния англицизмов и глобализации на современный русский язык 1220
Марупова Дилфуза Давроновна

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Ta'lim jarayonida boshlang'ich sinf o'quvchilarni mantiqiy fikrlashga o'rgatish 1226
Adizova Nigora Baxtiyorovna, Bahodirova Mohinur Azamat qizi

Buxoro xonlariga pir bo'lgan Dahbediylar 1231
Kandaxarov Anvarjon Xasanovich

Formativ baholash natijalaridan ta'lim sifatini yaxshilashda foydalanish 1236
Mamatova Fazilat Ixtiyorovna, Jabborova Dilshoda Xolmamat qizi

Современные тенденции развития в подготовке юных волейболистов с использованием инновационных технологий 1239
Имомов Сирожиддин Илхомович

Современное развитие гандбола, основы технико-тактической подготовки и методика обучения в кружках 1244
Оринов Облақул Жумаевич

Теоретико-методические основы баскетбола и современные тенденции его развития 1248
Ачилов Ойбек Хакимович

O'zbekistonda ekoturizmni rivojlantirishda sun'iy intellekt texnologiyalarining qo'llanishi: holat, muammolar va rivojlanish istiqbollari 1252
Berdiyorov Baxtiyor Sodiqovich, Raximjonova Maxliyoxon Zokirjon qizi

Sun'iy intellekt asosida talabalarning dasturlash kompetensiyalarini rivojlantirish 1257
Saidov Usmon Bahron o'g'li

Современные методы устранения заикания у подростков 1260
Абдухалимова Муниса Абдурашид кизи

O'quvchilarda innovatsion yondashuv orqali ma'naviy-axloqiy tarbiya berishning o'ziga xos xususiyatlari 1264
Xamidova Shaxnoza Nuraliyevna

Iqtidorli futbolchilarni tanlab olishning nazariy asoslari 1268
Salayev Taxirbek Kamiljanovich, Atajanov Adilbek Yuldashevich

Sun'iy intellektning talabalarda analitik fikrlashga ta'siri 1274
Abduhakimova Muslima Bahodir qizi

Raqamli interpretatsiya: vizual tahlil kompetensiyasini rivojlantirishda immersiv texnologiya va kognitiv yuklanishni optimallashtirish 1277
Anvarxo'jayeva Dilinur Otabek qizi

Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining sun'iy intellektdan foydalanish kompetensiyasini shakllantirish 1282
Artikova Nargiz Shuxratovna

Ekologik turizmning tabiatga ma'naviy-estetik munosabatni rivojlantirish imkoniyatlari 1286
Aymatov A. Q., Turayeva Dildora Shuhratovna

O'quvchilarda milliy tuyg'ularni shakllantirishning ilmiy-pedagogik asoslari 1289
Begmatova Nasiba Safarbayevna

Katta maktabgacha yoshdagi bolalarda duduqlanishni korreksiyalashning pedagogik texnologiyasi 1293
Boxodirova Gulasalxon Ibroximovna

Jismoniy tarbiya va sog'lomlashtirish mashg'ulotlarida lotin va yunon terminlarining o'rni 1296
Burxonova Guyoxon Gulomovna

Ta'lim jarayonlarida sinergetik kompetensiyalash orqali integrativ yondashuvni amalga oshirish 1300
Haqberdiyev Baxtiyor Rustamovich

Montessori metodikasining tarixi, tamoyillari va ingliz tilini ikkinchi til sifatida o'qitishdagi o'ziga xos usullari 1304
Jo'raqulova Gulruh Murot qizi

Bo'lajak o'qituvchilarning ijtimoiy-pedagogik kompetentligini rivojlantirish holati va muammolari 1307
Karimov Ravshanbek Rizomatovich

Methodology for the Integrative Development of Students' Educational and Creative Activities in Teaching Fine Arts 1312
Kurbanova Shohsanam Bakhodirjon kizi

Kurash sport turining jismoniy tarbiya tizimida tutgan o'rni va uning rivojlanish omiillari 1315
Mamadova Feruzaxon Mirzaaxmad qizi, Akbarova Nasibaxon Abdumalik qizi

Kurash sport turining texnik-taktik rivojlanishi va uning jismoniy tarbiyadagi pedagogik ahamiyati 1319
Mamadova Feruzaxon Mirzaaxmad qizi, Eminjonova Zahro Dilmurodjon qizi

Bo'lajak tarbiyachilarning intellektual qobiliyatini falsafiy bilimlar asosida rivojlantirish shakllari 1323
Mamatqulova Shaxnoza O'ktam qizi

Using Debate, Role-Play, and Drama as Tools for Developing Oral Skills in English 1326
Menglibekov Reypnazar Mukhammetkarim-uli

Bo‘lajak ingliz tili o‘qituvchilarida supervayzerlik qobiliyatlarini rivojlantirishning psixologik determinantlari 1329
Mirzayeva Muhayyo Ruziyevna

Methodology for Developing Patriotic Education in Students Through Ideas of National Heroism 1334
Nomanova Ma’rifat Abdillayevna

Shaxsda kasbiy tafakkur namoyon bo‘lishining psixologik mexanizmlari 1337
Olimova Fotima Botirovna

Interaktiv ta’lim muhitida talabalarning badiiy-kompozitsion didini shakllantirish pedagogik mexanizmlari (rangtasvir fani misolida) 1341
Omonqulova Dildora Xusniddin qizi

Triz va kreativ pedagogika: boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining ijodiy muammolarni hal qilish qobiliyatini rivojlantirish 1348
Ortiqova Zulfiya Nurmaxamatovna, Fayzullayeva Nazokat Uchqunovna

O‘quvchilarni o‘zbek xalq og‘zaki ijodi namunalari vositasida vatanparvarlik ruhida tarbiyalash jarayonlarini takomillashtirish 1351
Qodirqulov Nodirbek Hamroqul o‘g‘li

Bo‘lajak muhandislarning loyihalash-konstruktorlik ko‘nikmasini rivojlantirishning muhim yo‘nalishlari (muhandislik ta’lim yo‘nalishlari misolida) 1355
Salomov Ilhom Salimovich

Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarini PIRLS tizimi asosida baholashga o‘rgatish 1359
Samidjonova Muxabbat Xoliqjonovna

“Nurli maskan” ixtisoslashtirilgan ta’lim muassasalarida aniq va tabiiy fanlarni integrativ o‘qitishning ijtimoiy-pedagogik zaruriyat sifatida 1362
Sobirova Mashxura Ubaydullayevna

Sun’iy intellekt va simulyatsion o‘yinlardan foydalanib iqtisodiy tafakkurni shakllantirish metodikasi 1365
Sodiqova Nigora Turayevna

Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarida virtual texnologiyalar vositasida axborot kompetentligini rivojlantirish tizimi 1368
Suvonqulova Aziza Abdurazzoq qizi

Rahbarlarning psixologik farovonligi: oila–kasb muvozanati, oilaviy munosabat va kasbiy qoniqishning o‘zaro ta’sir mexanizmlari 1371
Teshayev Sobit Sodik o‘g‘li

Tibbiy ta’limda refleksiv ko‘nikmalar: O‘zbekiston va dunyo tajribasi 1374
Toshmatova Moxizatxon Inomidin qizi

Boshlang‘ich tayyorganlik bosqichidagi yosh voleybolchilarning mashg‘ulot jarayonini texnik va taktik nazorat qilish metodikasi 1377
Xakimov Saydullo Tulanboyevich

Kadrlarni boshqarishda strategik va tezkor qarorlar uyg‘unligini ta’minlashning tashkiliy-boshqaruv asoslari 1380
D. A. Xodjimatova

Jismoniy imkoniyatlari cheklangan yoshlar uchun sport va jismoniy faollikning ahamiyati 1385
Zafar Xudaykulov

Raqamli texnologiyalar va innovatsion metodlar asosida ta’lim samaradorligini oshirish 1388
Yusupova Munisa

Texnologik ta’lim jarayonida ixtirochilik va loyihalashtirish kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik asoslari 1391
Zokirova Nargiza Akbarjonovna

Til kompetentligining kognitiv tilshunoslik bilan aloqasi boshlang‘ich sinflar misolida 1395
Zokirova Sohiba Muhtoraliyevna, Madazimova Muxlisa Abdurashid qizi

Структура и основные характеристики креативности личности студентов педагогических вузов 1398
Уразова Марина Батыровна, Соибова Толифа Дилмуродовна

JISMONIY IMKONIYATLARI CHEKLANGAN YOSHLAR UCHUN SPORT VA JISMONIY FAOLLIKNING AHAMIYATI

Zafar Xudaykulov
Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti Jismoniy tarbiya kafedrasi pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Annotatsiya: Maqolada jismoniy imkoniyatlari cheklangan insonlar uchun sport va jismoniy faoliyatning ahamiyati muhokama qilinadi. Tadqiqot ishini o'tkazishda imkoniyati cheklangan 16 nafar jismniy imkoniyati cheklangan yoshlar tanlab olindi va ular bilan maxsus tuzilgan dastur bo'yicha mashg'ulotlar olib borildi. Sportchilarning yoshi o'rtacha 23 yoshni tashkil etadi. Tadqiqot ishi boshida yoshlarning jismoniy va ruhiy holatlari aniqlandi va mashg'ulotlardan so'ng natijalar tahlil qilindi.

Kalit so'zlar: sport, jismoniy faollik, salomatlik, invalid, yoshlar.

Abstract: The article discusses the importance of sports and physical activity for people with disabilities. In the course of the study, 16 young people with disabilities were selected and conducted classes according to a specially designed program. The average age of athletes is 23 years. At the beginning of the study, the physical and mental state of young people was determined, and after training, the results were analyzed.

Key words: sport, physical activity, health, disabled, youth.

Аннотация: В статье рассматривается значение занятий спортом и двигательной активностью для людей с ограниченными физическими возможностями. В ходе исследования было отобрано и проводились занятия по специально разработанной программе 16 молодых людей с инвалидностью. Средний возраст спортсменов-23 года. В начале исследования определяли физическое и психическое состояние молодых людей, а после обучения анализировали результаты.

Ключевые слова: спорт, двигательная активность, здоровье, инвалид, молодежь.

KIRISH

Dunyo jamiyatida imkoniyati cheklangan bo'lishiga qaramay, turli sohalarda ulkan cho'qqilarni zabt etgan insonlar kam emas. Yuksak diniy maqomlarga erishgan yoki sportchi, mashxur san'atkor, hatto siyosiy yetakchi bo'lgan shaxslar ham talaygina. Bularning barchasi ichki olamning – qalb va ruhning salomatligi natijasidir. Yurtimizda ham mana shunday insonlar uchun qulay shart-sharoitlar, bepul va sifatli ta'lim olish uchun imkoniyatlar mavjud.

Iste'dodsiz inson yo'q, faqat buni sezmaydiganlar bor, degan ekan dunyo olimlaridan biri. Ma'lumotlarning qayd etishicha, 2019 yil holatiga ko'ra, yurtimizda 710 mingga yaqin nogironligi bo'lgan shaxs ro'yxatga olingan. Ular yurtimizning turli hududlarida, turli sharoitlarda yashaydilar. Eng achinarlisi, ularning atigi 10%i oliy ma'lumotli. Ta'lim bilan qamrab olinmagan nogiron yoshlar qancha…

BMT ma'lumotlariga ko'ra taxminan 450 mln. insonda psixik va jismoniy rivojlanishda buzilishlar mavjudligi aniqlangan. Bu yer yuzidagi aholining 1/10 qismini tashkil qiladi.

Bundaylar qatoriga:

- eshitish sezgisida buzilishlari mavjud insonlar (kar, zaif eshituvchi, orttirilgan kar insonlar);
- nutqida og'ir buzilishlar mavjud insonlar (logopatlar);
- intellektual rivojlanishida og'ir buzilishlar mavjud insonlar (aqli zaif insonlar);
- psixik rivojlanishida kompleksli buzilishlar kuzatiluvchilar (ko'r hamda kar-soqov insonlar, ko'r hamda aqli zaif insonlar va boshqalar);
- tayanch apparat tizimida kasalliklari mavjud;
- psixopat xulqli insonlar kiradi.

Bundan tashqari shunday qatlami borki, ular o'rta ta'lim, maktabgacha ta'lim muassasalariga boradilar. Salbiy ijtimoiy omillar va ayniqsa shaxslararo munosabatlar ta'sirida diskomfort holatini boshdan kechiradilar, ushbu holat ularning ulg'ayishi bilan oshib boradi. Keyinchalik psixojarohatlovchi ta'sirga ega bo'ladi. Shunga muvofiq, bunday insonlarga jamiyatda moslashishi uchun alohida yordam kerak bo'ladi.

Salomatligida imkoniyatlari cheklangan odamning holati tanadagi doimiy o'zgarishlarga, munosib hayot darajasi va sifatiga erishish uchun jismoniy, ijtimoiy va psixologik to'siqlarning paydo bo'lishiga olib keladi. Nogironlarga nisbatan jamoatchilik munosabatlarini uyg'unlashtirishning zamonaviy tendentsiyalari reabilitatsiya amaliyotini ijtimoiylashtirishning ortib borayotgan ahamiyatini belgilab berdi. Bu faoliyatning yetakchi yo'nalishlaridan biri jismoniy tarbiya va sportdir. Imkoniyatlari cheklangan shaxslarning jismoniy tarbiya va sport bilan shug'ullanishi nafaqat davolash va reabilitatsiya vositasi, balki o'z-o'zini hurmat qilish, jamiyatning potentsial foydali a'zosi sifatida o'zini anglash, shuningdek, munosib saviyani ta'minlashning muhim shartidir. va umuman nogironlarning hayot sifatini oshirish muhim hisoblanadi[5, bet. 52].

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Rossiya universitetlarida sport va jismoniy tarbiya bo'yicha etakchi tadqiqotchilar - V. A. Maslyakov, V. C. Matyazov, Y. A. Yampolskaya ko'p yillar davomida oliy o'quv yurtlarida jismoniy imkoniyatlari cheklangan talabalarga jismoniy madaniyatni oshirish strategiyasi va taktikasini ishlab chiqdilar. Universitet va institutlarda olingan maxsus kasbiy ko'nikmalar va mustaqil sport mashg'ulotlari ko'nikmalariga ega bo'lishlari ularning sevimli ehtiyojlarini anglashlari kerak bo'ladi.

Mualliflar V. A. Maslyakov va V. C. Matyazhov, ayniqsa, jismoniy va sport mashg'ulotlarida jamoaviy va individual tajribaga ega bo'lish muhimligini ta'kidlaydi, bu yerda raqobat faoliyati shakllanadi va talabalarning yetakchilik fazilatlari ro'yobga chiqadi, muammoli sport vaziyatlarida tashabbuskorlik va xatti-harakatlar strategiyasi ishlab chiqiladi. Aynan "jismoniy madaniyat vositalarini qo'llash" amaliyoti o'quvchilarning o'qish jarayonida egallagan bilim va ko'nikmalariga asoslanadi, takomillashtirishga hissa qo'shadi, bo'lajak mutaxassislarning aqliy va jismoniy salohiyati [1], barkamol shaxs va sog'lom hayot qiyofasini shakllantirish [3], harakat faoliyatini tartibga solish yosh organizmning funktsional imkoniyatlarini talab darajasida saqlashga yordam beradi, yosh sportchilarga murakkab muammolarni hal qilish uchun kuchni his qilish imkoniyatini beradi.

18-19-asrlarda imkoniyati cheklangan odamlarning sport musobaqalarida ishtirok etishi haqida ko'plab ma'lumotlar mavjud. Ular qobiliyatlari cheklangan odamlar uchun reabilitatsiya vositasi sifatida ishlatiladi. Birinchi Xalqaro paraolimpiya sport o'yinlari 1924 yilda Parijda bo'lib o'tdi. Bu imkoniyati cheklangan insonlar uchun yaratilgan birinchi xalqaro musobaqa bo'lib, hozirgacha mavjud. Ikki jismoniy imkoniyati cheklangan insonlar Eugene Rubens-Alsace (Frantsiya) va Antuan Drès(Belgiya) Xalqaro sport o'yinlarning pionerlari hisoblangan.

Eshitish qobiliyati past bo'lganlar uchun Jahon o'yinlari ikkinchi jahon urushidan tashqari har to'rt yilda bir marta o'tkazildi. 1944 yilda Lyudvig Guttman Angliyaning Stok-Mandevil shahrida umurtqa pog'onasi shikastlangan ikkinchi jahon urushi qatnashchilari uchun sport tadbirini tashkil qildi. Ikkinchi jahon urushi tugaganidan keyin 1948 yilda birinchi milliy Stok-Mandevil o'yinlari tashkil etildi, ular Paralimpiya o'yinlarining prekursorlariga aylandi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot ishini o'tkazishda imkoniyati cheklangan 16 nafar jismniy imkoniyati cheklangan yoshlar tanlab olindi va ular bilan maxsus tuzilgan dastur bo'yicha mashg'ulotlar olib borildi. Sportchilarning yoshi o'rtacha 23 yoshni tashkil etadi. Tadqiqot ishi boshida yoshlarning jismoniy va ruhiy holatlari aniqlandi va mashg'ulotlardan so'ng natijalar tahlil qilindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Imkoniyati cheklangan yoshlar bilan maxsus tuzilgan dastru bo'yicha olib borilgan mashg'ulotlar ijobiy natijalar berdi, ya'ni, ular uchun bu jamiyatning to'la huquqli a'zosi sifatida his etish rivojlanishi, o'zlari haqida fikrini ijobiy tomonga oshirishi, nogironlik hukm emasligini boshqalarga isbotlash va boshqalar.

Sportning turli xil xususiyatlaridan kelib chiqqan holda, sog'lom odam uchun mos bo'lgan sport har doim ham harakat yoki aqliy rivojlanishida cheklangan odam uchun to'g'ri kelmasligi mumkin. Biroq, ortopediya sohasidagi zamonaviy yutuqlar va protezlar ishlab chiqarishning yangi texnologiyalarini hisobga olgan holda, vaziyat yaxshi tomonga o'zgarmoqda, sport bilan reabilitatsiya bugungi kunda nafaqat tana funktsiyalari yengil buzilgan odamlarga, balki amputatsiyaga ega bo'lganlar BSP (bolalr serebral paralichi) ning og'ir oqibatlari mavjud bo'lgan odamlar. uchun ham mavjud.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Nogironlar uchun sport - JSST ma'lumotlariga ko'ra, dunyoda 500 millionga yaqin imkoniyati cheklangan odamlarni reabilitatsiya qilish uchun ajoyib imkoniyat. Ularning barchasi nafaqat g'amxo'rlik va e'tiborga muhtoj, balki jamiyatda to'liq reabilitatsiyaga, samaradorlikni oshirishga, muloqot qilish imkoniyatlariga muhtoj. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, nogironlar uchun sport nafaqat ko'ngildagidek mashg'ulotdir, balki u reabilitatsiyani amalga oshirishda katta imkoniyatlarni yaratadi.

O'z-o'zini hurmat qilishni oshirishdan tashqari, sport bilan shug'ullanish va bo'limlardan birida kerakli darajaga erishish rivojlanish yoki fiziologiya xususiyatlariga ega bo'lgan shaxsga mustaqil ravishda pul topish imkonini beradi. Moslashuvchan sport turlari kabi, imkoniyati cheklangan odamlar ishtirok etishi mumkin bo'lgan umumiy tadbirlar ham mavjud bo'lib, ularga kasb-hunar egallash

Nogironlar uchun har xil darajadagi sport turlari:

- Para o'q otish va parakamon bilan otish
- Parasuzish
- Parastol tennisi
- Aravachada basketbol
- Parayengil atletika
- Chang'i uchish
- Paravelosport
- Paravoleybol va boshqalar

Terapevtik ahamiyati: davolovchi jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari - an'anaviy jismoniy reabilitatsiya usullariga qo'shimcha sifatida ishlatilishi mumkin bo'lgan terapevtik mashqlarning tabiiy shakli. Nogironlarni tiklash, ularning harakatlarini muvofiqlashtirish qobiliyati, tezlik va chidamlilikni rivojlantirish uchun ularning ahamiyatini ortiqcha baholash qiyin;

Dam olish sifatida sportning psixologik ahamiyati: nogironlar har bir mashg'ulotni nafaqat g'alaba, kuchni tiklash uchun mushaklarning ishlashi, balki quvonch manbai sifatida ham ko'rishlari kerak. Sport rasmiy jismoniy mashqlardan sezilarli ustunlikka ega - bu dam olish omili xisoblanadi. Sport faoliyatining bir turi sifatida har bir insonga xos bo'lgan hayot quvonchi va qoniqishini ifodalash zaruriyatini qondiradi;

Jismoniy tarbiya va sportning ijtimoiy ahamiyati: bu nogironlarning jamiyatga ijtimoiy integratsiyalashuvi vositasi, tashqi dunyo bilan aloqani tiklash yoki o'rnatish, ularni teng huquqli fuqarolar sifatida tan olish uchun kuchli rag'batlantiruvchi vositadir.

Imkoniyati cheklangan odamlarning ayrim guruhlari uchun pauerlifting, yadro uloqtirish va disk uloqtirish, og'ir atletika kabi kuchli sport turlari juda mos keladi. Ammo harakat tayanch apparatning holatini yomonlashtirmaslik uchun to'g'ri sport turini tanlash talab etiladi.

Harakat tayanch apparatning kasalliklari, markaziy asab tizimi, orqa miya shikastlangan odamlar sport bilan ehtiyotkorlik bilan shug'ullanish kerak. Ushbu kasalliklar nafaqat jismoniy mashqlar uchun olingan ko'payish sifatini yomonlashtiradi, balki qonda metabolitlarning to'planishiga, muntazam jismoniy mashqlar paytida asosiy kasalliklar fonida birga keladigan kasalliklarning paydo bo'lishiga olib kelishi mumkin.

Og'ir holatlarda, nogironlar uchun moslashtirilgan sport turlarini tanlashga taqozo etadi, bu tananing funktsiyalari buzilishlari bo'lgan odamlar guruhlari uchun maxsus ishlab chiqilgan dasturlar asosidaa olib boriladi.

Nogironlar uchun sport bilan shug'ullanish - qoidalar, ehtiyot choralari.

Nogironlik holatiga olib keladigan ruhiy xususiyatlarga ega bo'lgan odamlar sport mashg'ulotlariga ehtiyot bo'lishlari kerak. Ular har doim yuklama darajasini va o'z imkoniyatlarini yetarli darajada baholashga qodir bo'lishlari zarur (hatto adaptiv, nogironlar uchun ishlab chiqilgan, sport deb hisoblasak ham). Xuddi shu narsa tayanch-harakat apparati ishi buzilgan, vegetativ kasalliklar, nevrologik kasalliklarga chalingan shaxslarga ham tegishli. Bunday nogironlar ko'pincha pastlik majmuasi natijasida jismonan mumkin bo'lganidan ko'proq narsani qilishga intiladi. Muvaffaqiyatsizliklar, o'z navbatida, doimiy depressiv holatga olib keladi, shundan so'ng professional tibbiy aralashuv talab etiladi.

Imkoniyati cheklangan odam nogironlar uchun sport bilan shug'ullanish har doim ham yaxshi emasligini unutmasligi kerak va agar sport yutuqlariga erishish uchun doimiy istak mavjud bo'lsa, unda yuklamalarning yo'nalishi va intensivligini oqilona tanlash kerak. Ba'zi hollarda deyarli oddiy musobaqalarda qatnashish mumkin, ba'zan esa nogironlar uchun moslashtirilgan "qisqartirilgan" sport turini tanlash maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. https://vc.ru/u/763586-veronika-ledovskaya/223011-vliyanie-fizicheskoy-kultury-i-fizicheskih-uprazhneniy-na-kachestvo-zhizni-lyudey-s-ogranichennymi-vozmozhnostyami
2. https://www.11gkb.by/patsientam/novosti/vliyanie-sporta-na-kachestvo-zhizni-invalidov
3. https://regionorel.ru/novosti/novosti/sport_dlya_lyudey_s_ogranichennymi_vozmozhnostyami
4. https://licei-ivanteevka.ru/
5. https://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-zanyatiya-fizicheskoy-kulturoy-v-zhizni-lyudey-s-ogranichennymi-vozmozhnostyami-fizicheskaya-adaptatsiya

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta’limotlar tarixi
13.00.02 Ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo‘yicha)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg‘ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta’limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta’lim nazariyasi va metodikasi (ta’lim sohalari va bosqichlari bo‘yicha)
13.00.07 Ta’limda menejment
13.00.08 Maktabgacha ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA’LIMI

Mas’ul muharrir: Ramzidin Ashurov
Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov
Musahhih: Alibek Zokirov
Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №12

© Materiallar ko‘chirib bosilganda “Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali 26.09.2023-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№C–5669363 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.